XLIX олимпијада

1. Нека H е ортоцентарот на остроаголниот триаголник ABC. Кружницата со центар во средината на отсечката BC и која минува низ H ја сече правата BC во точките A_1 и A_2. Аналогно, кружницата со центар во средината на отсечката CA и која ја содржи H ја сече правата CA во точките B_1 и B_2, а кружницата со центар во средината на отсечката AB и која ја содржи точката H ја сече правата AB во точките C_1 и C_2. Докажи дека точките $A_1, A_2, B_1, B_2, C_1, C_2$ припаѓаат на една кружница.

Решение. *Прв начин*. Нека A' и A'' се соодветно средините на отсечките BC и AH, O е центарот на опишаната кружница околу триаголникот ABC и R е неговиот радиус. Тогаш од правилото на паралелограм применето на паралелограмите $OA'HA''$ и $OA'A''A$ следува

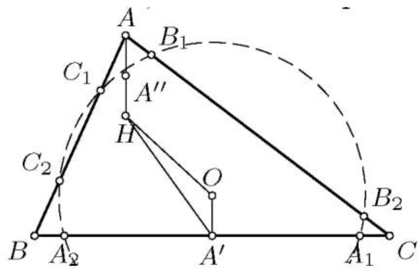

$$\overline{OA_1}^2 = \overline{OA'}^2 + \overline{A'A_1}^2 = \overline{OA'}^2 + \overline{A'H}^2 = \tfrac{1}{2}(\overline{A'A''}^2 + \overline{OH}^2) = \tfrac{1}{2}(R^2 + \overline{OH}^2) .$$

Истиот израз се добива и за отсечките $OA_2, OB_1, OB_2, OC_1, OC_2$, што значи дека точките $A_1, A_2, B_1, B_2, C_1, C_2$ лежат на кружница со центар во O.

Втор начин. Со A', B', C' да ги означиме средините на отсечките BC, CA, AB, соодветно. Тогаш

$$\overline{CA_1} \cdot \overline{CA_2} = (\overline{CA'} - \overline{A'A_1})(\overline{CA'} + \overline{A'A_1}) = \tfrac{b^2}{4} - \overline{A'H}^2$$

и аналогно

$$\overline{CB_1} \cdot \overline{CB_2} = \tfrac{a^2}{4} - \overline{B'H}^2 .$$

Бидејќи $CH \perp A'B'$, добиваме

$$\overline{A'H}^2 - \overline{B'H}^2 = \overline{A'C}^2 - \overline{B'C}^2 = \tfrac{b^2 - a^2}{4} ,$$

од каде следува дека

$$\overline{CA_1} \cdot \overline{CA_2} = \overline{CB_1} \cdot \overline{CB_2} ,$$

што значи дека A_1, A_2, B_1, B_2 припаѓаат на некоја кружница k_c. Аналогно точките A_1, A_2, C_1, C_2 припаѓаат на некоја кружница k_b и точките B_1, B_2, C_1, C_2 припаѓаат на некоја кружница k_a.

Ако кружниците k_a, k_b, k_c се мешусебно различни, тогаш нивните радикални оски по парови се $BC.CA, AB$, што не е можно бидејќи овие прави не припаѓаат на ист прамен. Затоа сите три кружници се совпаѓаат, т.е. точките

$A_1, A_2, B_1, B_2, C_1, C_2$ лежат на една кружница.

2. а) Докажи, дека

$$\frac{x^2}{(x-1)^2}+\frac{y^2}{(y-1)^2}+\frac{z^2}{(z-1)^2}\geq 1 \qquad (1)$$

за секои реални броеви x, y, z такви шту ниту еден од нив не е еднаков на 1 и за кои важи $xyz=1$.

б) Докажи, дека знак за равенство важи за бесконечно многу тројки рационални броеви x, y, z такви што ниту еден од нив не е еднаков на 1 и за кои важи $xyz=1$.

Решение. а) Воведуваме смена $a=\frac{x}{x-1}$, $b=\frac{y}{y-1}$, $c=\frac{z}{z-1}$ и условот на задачата го добива обликот $a+b+c=ab+bc+ca+1$, а неравенството (1) го добива обликот

$$a^2+b^2+c^2\geq 1. \qquad (2)$$

Понатаму, имаме

$$\begin{aligned} a^2+b^2+c^2 &= (a+b+c)^2-2(ab+bc+ca) \\ &= (a+b+c)^2-2(a+b+c)+2 \\ &= (a+b+c-1)^2+1\geq 1, \end{aligned}$$

т.е. точно е неравенството (2), при што знак за равенство важи ако и само ако $a+b+c=1$ и $ab+bc+ca=0$.

б) Треба да докажеме, дека постојат бесконечно многу тројки $a,b,c\in\mathbb{Q}$ такви што $a+b+c=1$ и $ab+bc+ca=0$. Ако во второто равенство замениме $c=1-a-b$ добиваме $a^2+ab+b^2-a-b=0$. Во последното равенство земаме $b=ta$ и истото го добива обликот $(t^2+t+1)a^2=(t+1)a$, од каде наоѓаме $a=\frac{t+1}{t^2+t+1}$ и $b=\frac{t^2+t}{t^2+t+1}$. Сега, $c=1-a-b=\frac{-t}{t^2+t+1}$. Според тоа, за

$$(a,b,c)=\left(\frac{t+1}{t^2+t+1},\frac{t^2+t}{t^2+t+1},\frac{-t}{t^2+t+1}\right)$$

важи знак за равенство за секој $t\in\mathbb{Q}$.

3. Докажи, дека постојат бесконечно многу природни броеви n такви што бројот n^2+1 има прост делител поголем од $2n+\sqrt{2n}$.

Решение. Како што знаеме, постојат бесконечно многу прости броеви од облик $p=4k+1, k\in\mathbb{N}$ и дека за секој таков број p важи $(\frac{-1}{p})=1$, што значи дека постои точно еден природен број n, $n<\frac{p-1}{2}$ таков што $n^2\equiv -1(\mathrm{mod}\, p)$.

Тогаш n^2+1 има прост делител p поголем од $2n$. Ќе докажеме дека за $p>20$ всушност важи $p>2n+\sqrt{2n}$.

Нека $k=p-2n$. Од $p\,|\,(2n)^2+4\equiv k^2+4 \pmod p$ и $k\geq\sqrt{p-4}>4$ следува дека $k^2\geq p-4=2n+k-4>2n$. Затоа, $p=2n+k>2n+\sqrt{2n}$ и $p\,|\,n^2+1$.

4. Определи ги сите функции $f:(0,+\infty)\to(0,+\infty)$ такви што

$$\frac{(f(w))^2+(f(x))^2}{f(y^2)+f(z^2)}=\frac{w^2+x^2}{y^2+z^2}, \qquad (1)$$

за секои позитивни реални броеви x,y,z,w такви што $wx=yz$.

Решение. Ако во (1) земеме $x=y=z=w$, добиваме $f(x^2)=f(x)^2$, за секој $x>0$, па ако во последната равенка земеме $x=1$ наоѓаме $f(1)=1$. Сега за $w=1,\ y=z=\sqrt{x}$ од (1) следува

$$\frac{1+(f(x))^2}{2f(x)}=\frac{1+x^2}{2x},$$

што е еквивалентно со

$$(f(x)-x)(f(x)-\tfrac{1}{x})=0,$$

т.е. $f(x)\in\{x,\frac{1}{x}\}$, за секој $x>0$.

Нека претпоставиме дека за некои $x,w\in(0,+\infty)\setminus\{1\}$ важи $f(x)=x$ и $f(w)=\frac{1}{w}$. Ако земеме $y=z=\sqrt{wx}$, тогаш од (1) следува

$$\frac{\frac{1}{w^2}+x^2}{2f(wx)}=\frac{w^2+x^2}{2wx}.$$

Меѓутоа, за $f(wx)=wx$ од последната равенка следува $w=1$, а за $f(wx)=\frac{1}{wx}$ повторно од последната равенка следува $x=1$, што е противречност. Според тоа, $f(x)=x$, за секој $x>0$ или $f(x)=\frac{1}{x}$ за секој $x>0$. Лесно се проверува дека овие функции ја задоволуваат равенката (1).

5. Нека се n и k природни броеви такви што $k>n$ и $k-n$ е парен број. Дадени се $2n$ сијалици означени со броевите $1,2,\dots,2n$; свака од кои може да биде запалена или изгасната. На почетокот сите сијалици се изгаснатаи. Разгледуваме низи од чекори: во секој чекор се менува состојбата на точно една сијалица (запалена станува изгасната, а изгасната - запалена).

Нека N е бројот на такви низи од k чекори кои даваат состојба во која сите сијалици од 1 до n се запалени, а сите сијалици од $n+1$ до $2n$ се изгаснати.

Нека M е бројот на такви низи од k чекори кои даваат состојба во која сите сијалици од 1 до n запалени, а сите сијалици од $n+1$ до $2n$ се изгаснати и притоа ниту еднаш не е променета состојбата на сјалиците од $n+1$ до $2n$. Пресметај $\frac{N}{M}$.

Решение. Низата чекори после која сите сијалици од 1 до n се запалени а останатите се изгаснати ја нарекуваме *допустлива*. Ако притоа сијалиците од $n+1$ до $2n$ не ја менувале состојбата, тогаш низата ја нарекуваме *строга*. Значи, има N допустливи низи, од кои M се строги. Јасно, $M,N>0$. Секоја допустлива низа, на секоја сијалица од 1 до n и ја менува состојбата непаран број пати, а на секоја од останатите сијалици парен број пати.

Набљудуваме строга низа чекори P. Нека со неа сијалицата i $(1\le i\le n)$ ја менувала состојбата m_i пати. Притоа важи $m_1+m_2+...+m_n=k$. Ако за секој i избереме паран број од овие m_i чекори и ги замениме во чекорите на сијалицата $n+i$, добиваме допустлива низа чекори. За дадено i, овие чекори може да се изберат на 2^{m_i-1} начини (толку има подмножества на m_i-елементно множество со парен број елементи). Вкупно, со оваа постапка од строга низа чекори P можеме да направиме допустлива низа на точно $\prod_{i=1}^{n}2^{m_i-1}=2^{n-k}$ начини.

Од друга страна, секоја допустлива низа чекори може да се добие само од една строга низа (онаа која се добива кога сите чекори на било која сијалица j за $j>n$ се заменат со чекор на сијалицата $j-n$), и тоа на само еден начин. Според тоа, вака е конструирано "$1\leftrightarrow 2^{n-k}$" пресликување меѓу строгите и допустливите низи чекори. Затоа $\frac{N}{M}=2^{n-k}$.

6. Нека $ABCD$ е конвексен четириаголник кај кој $\overline{BA}\ne\overline{BC}$. Нека ω_1 и ω_2 се впишаните кружници во триаголниците ABC и ADC, соодветно. Да претпоставиме дека постои кружница ω која ја допира полуправата BA по точката A и полуправата BC по точката C, а која истовремено ги допира и правите AD и CD. Докажи дека надворешните заеднички тангенти на кружниците ω_1 и ω_2 се сечат на ω.

Решение. Нека ω ги допира правите AB,BC,CD,DA соодветно во точките K,L,M,N. Тогаш

$$\begin{aligned}\overline{BA}+\overline{AD}&=\overline{BA}+\overline{AN}-\overline{DN}=\overline{BK}-\overline{DN}=\overline{BL}-\overline{DM}\\&=\overline{BC}+\overline{CM}-\overline{DM}=\overline{BC}+\overline{CD}.\end{aligned}$$

Тоа значи дека ако со P и Q ги означиме допирните точки соодветно на ω_1 и ω_2 со AC, тогаш важи

$$\overline{AP}=\frac{\overline{AC}+\overline{AB}-\overline{BC}}{2}=\frac{\overline{AC}+\overline{CD}-\overline{AD}}{2}=\overline{CQ}.$$

Со други зборови, припишаната кружница ω_b наспроти B во триаголникот ABC ја допира AC точно во точката Q.

Разгледуваме хомотетија H_B со центар во B која кружницата ω_b ја пресликува во кружницата ω и да означиме $T = H_B(Q)$. Сега точката P' дијаметрално спротивна на точката P на ω_1 лежи на правата BQ, а точката Q' дијаметрално спротивна на точката Q на ω_2 лежи на правата DP (Зошто?). Тангентите во P', Q' и T соодветно на ω_1, ω_2 и ω се прави паралелни со правата AC. Следува дека хомотетијата со центар D која ω_2 ја пресликува

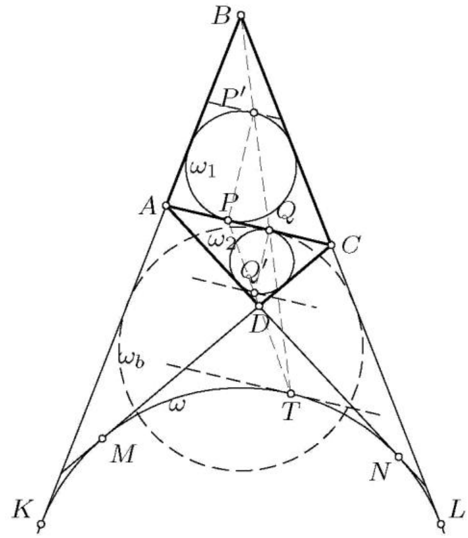

во ω ја пресликува точката Q' во точката T, па затоа точките T, D, Q', P се колинеарни. Значи, правите $P'Q$ и PQ' се сечат во точката T, па како е $PP' \parallel QQ'$, точката T е центар на хомотетија која ω_1 ја пресликува во ω_2, од каде следува тврдењето на задачата.